

talking hands

talking hands

Hrvatski znakovni jezik - lekcija

Uvod

1.4. Kultura Gluhih

Kultura Gluhih

- Postoji velika razlika između medicinske i kulturološke definicije gluhoće. S medicinskog stajališta, to je invaliditet uzrokovan gubitkom sluha, koji se može dogoditi u bilo kojem trenutku života. Iz kulturološke perspektive, to je drugačiji način doživljavanja života koji se ne temelji na zvukovima.
- Gluhe osobe na sebe gledaju kao na jedinstvenu kulturnu i jezičnu manjinu koja koristi znakovni jezik kao svoj primarni jezik. Karakteristike kulture Gluhih formirane su iz mnogih zajedničkih životnih iskustava ukorijenjenih u vizualni svijet dizajniran za lakoću komunikacije.
- Sve gluhe osobe imaju određeni identitet, a koji će identitet formirati ovisi o mnogo čimbenika. Jedan od ključnih čimbenika koji utječu na formiranje identiteta je vladanje govornim ili znakovnim jezikom. Koji će jezik biti zastupljeniji tijekom školovanja i odrastanja ovisi o vremenu i stupnju oštećenja sluha, vrsti škole koju pohađaju ili su pohađali te slušnom statusu roditelja. Kulturna identifikacija je sklona promjenama, tijekom života nagluhe i gluhe osobe mogu promijeniti svoju kulturnu orijentaciju. No, važno je voditi se kulturom u kojoj se osjećaju ugodno i prihvaćeno.

- Kao jezična manjina, gluhe osobe dijele mnoga slična životna iskustva, što se očituje u kulturi Gluhih. Prema Svjetskoj federaciji gluhih, kultura uključuje “uvjerenja, stavove, povijest, norme, vrijednosti, književne tradicije i umjetnost koju dijele oni koji su gluhi”. Također, vjerojatno glavni aspekt kulture gluhih je korištenje znakovnog jezika kao glavnog oblika komunikacije.
- Mediji i ostali u društvu ponekad koriste izraze kao što su osobe s oštećenim sluhom, gluhonijemi, gluhi i nijemi te osobe s oštećenjem sluha za označavanje gluhih osoba. Unutar zajednice gluhih, ovi se izrazi smatraju neodgovarajućima. Prihvaćen izraz je Gluhi i/ili nagluhi, koji se odnosi na sve osobe s oštećenjem sluha. Pojam gluhih također se može koristiti na sveobuhvatan način za uključivanje ljudi koji se identificiraju kao gluhi, gluhi, nagluhi, kasno oglušeni i oštećenog sluha.
- Ukratko, gluhoća nije nešto što treba popraviti, to je samo drugačiji način doživljavanja života, ukorijenjen u vizualnom svijetu.

Povijest kulture gluhih

- Pojam 'kultura Gluhih' prvi je uveo Carl G. Croneberg kako bi raspravljao o sličnostima između kultura gluhih i onih koji čuju, u Rječniku američkog znakovnog jezika iz 1965. godine.
- Međutim, ključni događaj u povijesti koji je ojačao kulturu gluhih bio je pokret Deaf President Now iz 1988. na Sveučilištu Gallaudet. Veliki prosvjed izbio je u trenutku kada je osoba koja čuje izabrana za 7. predsjednicu ustanove, dok se natjecala protiv još dvoje gluhih stručnjaka. Nakon prosvjeda i studenata koji su preuzeli kampus, kandidat koji čuje dao je ostavku, a dr. I. King Jordan, gluhi profesor, imenovan je novim predsjednikom.
- Pokret je dobio međunarodnu medijsku pozornost i sada je poznat kao temeljno postignuće zajednice gluhih za građanska prava. Važno je naglasiti da je Gallaudet važna ikona kulture gluhih, budući da je jedini koledž liberalne umjetnosti za gluhe studente u svijetu.

Što je jedinstveno u kulturi gluhih?

Svaka kultura je jedinstvena za sebe i ima svoje karakteristike. Kao što smo već rekli, znakovni jezik je duboko cijenjen u kulturi Gluhih. Također, ljudi razvijaju duboke međusobne veze, stvarajući vrlo moćnu mrežu diljem zemlje.

Kao i svaka druga kultura, ona također ima snažnu kulturnu tradiciju u svojim organizacijama, poput klubova gluhih, škola vjerskih institucija.

Koji su primjeri kulture gluhih?

Kultura gluhih može varirati ovisno o zemlji porijekla zajednice ili raskrižju s drugim kulturama. Međutim, neki aspekti nastoje svugdje ostati isti, poput upotrebe znakovnog jezika i izravnog i otvorenog načina komuniciranja.

Postoje neki ključni aspekti koji predstavljaju kulturu gluhih:

- Jezik: korištenje znakovnog jezika - važno je znati da znakovni jezici imaju svoj strukturni i gramatički sastav i pravila. Oni nisu samo manualna verzija govornog jezika zemlje.
- Vrijednosti: bitno je očuvati književnost, baštinu i druge oblike umjetnosti i nasljeđa na znakovnom jeziku. Uz to, vrlo se cijeni i jasna komunikacija.
- Tradicije: priče drugih gluhih, zajednička iskustva i sudjelovanje u važnim događajima za zajednicu.
- Norme: komunikacijski bonton je obavezan. Morate znati koliko je važan kontakt očima, kako pravilno komunicirati i privući pažnju ljudi. Na primjer, kada pokušavate nekoga pozvati, umjesto da vičete njegovo ime, pokušajte ga tapšati po ramenu ili lagano paliti i gasiti svjetla.
- Identitet: prihvaćanje i prepoznavanje sebe kao dijela ove zajednice, sudjelovanje i ponos njezine kulture i nasljeđa.
- Ponašanje: Unutar kulture gluhih postoje ponašanja koja se smatraju nepristojnima, ali koja su savršeno prihvatljiva u kulturi čujućih, i obrnuto. Neki primjeri su:
 - Kontakt očima - Kontakt očima je izuzetno važan. Ljudi koji čuju često razgovaraju jedni s drugima s relativno malo kontakta očima, ali unutar kulture gluhih, izbjegavanje kontakta očima može se smatrati nepristojnim. Gledati u stranu dok vam netko pokušava s vama razgovarati na znakovnom jeziku nije prihvatljivo.

- Dodir - U kulturi gluhih, prihvatljivo je dodirivati drugu osobu kako biste pridobili njezinu pozornost, čak i ako je ne poznajete dobro. Međutim, postoje pravila o tome gdje i kako dodirivati. Lagani dodir po ruci ili ramenu je prihvatljiv.
- Fizička blizina - Kada dvije osobe koje čuju razgovaraju, često sjede ili stoje blizu jedna drugoj, ponekad jedna pored druge. Gluhe osobe sjede ili stoje razmaknuto i po mogućnosti jedna nasuprot drugoj tako da mogu vidjeti "prostor za znakovanje" jedne druge. Ova fizička udaljenost može se činiti neugodnom za osobe koje čuju, ali gluhim osobama obično je neugodno pokušavati razgovarati u neposrednoj fizičkoj blizini.
- Izravnost - Prihvatljive razine izravnosti znatno se razlikuju među svim kulturama. Iz perspektive gluhih osoba, čini se da čujuće osobe govore stvari na nedirektan način. Sa stajališta ljudi koji čuju, gluhe osobe mogu djelovati otvoreno ili naglo. To su kulturološke razlike koje treba razumjeti i prilagoditi im se.
- Tko si ti? - Kada se gluhe osobe prvi put sretnu, ili kada se međusobno upoznaju, često će dati više osobnih podataka nego što bi čujuća osoba mogla. Uvijek daju svoje ime i prezime, jer postoji veća šansa, u maloj sredini, da će to pružiti informacije o njihovim obiteljskim ili društvenim vezama. Ovo može biti osobito važno ako dolaze iz obitelji s nekoliko generacija gluhih osoba - takve se obitelji smatraju jezgrom zajednice gluhih. Često će dodati druge podatke o svojim vezama s određenim mjestima, sportskim ili kulturnim organizacijama ili školom koju su pohađali.

- Dugo zbogom - Kada gluhe osobe napuštaju okupljanje prijatelja (a gluhe osobe koje pripadaju zajednici gluhih obično imaju mnogo prijatelja) potrebno im je puno više vremena nego većini čujućih osoba da se pozdrave. Običaj je potražiti svoje prijatelje i dok se opraštaju razgovarati o sljedećem susretu. Budući da ima toliko ljudi s kojima se treba oprostiti i toliko budućih dogovora (neodređenih ili konkretnih), potrebno je mnogo vremena prije nego što osoba stvarno ode.
- Lupanje po stolovima ili podovima - Gluhe osobe često lupaju po stolovima ili podovima kako bi privukle pažnju jedna drugoj, na isti način kao što čuju ljude koji dozivaju nečije ime ili viču. Čujućoj osobi vrlo je lako privući pozornost, možemo je pozvati po imenu ili, ako osobu ne poznajemo, reći: "Oprostite, ...". Da biste s nekim započeli razgovor na znakovnom jeziku, prvo morate uspostaviti kontakt očima. Ako vas osoba ne gleda, njezinu pozornost možete privući na nekoliko načina:
- Mahanje - koliko mašete rukom ovisi o tome gdje se nalazi osoba koju želite nazvati, kao što jačina vašeg glasa, kada nekoga zovete, ovisi o udaljenosti osobe od vas. Ako je osoba blizu, dovoljno je lagano mahnuti rukom, a ako je dalje ili vas ne gleda, tada su pokreti izraženiji. Nikako nemojte mahati osobi ispred lica, to se smatra nepristojnim! Ako je osoba na većoj udaljenosti od vas, uvijek možete zamoliti druge ljude da prenesu vaš "poziv". Razgovori na znakovnom jeziku, za razliku od govornih jezika, mogu se voditi na znatno većoj udaljenosti.
- Lagani dodir po ramenu ili nadlaktici - ako niste uspjeli privući pažnju osobe mahanjem, lagano je dodirnite po ramenu.

- Udaranje nogom o pod ili naizmjenično paljenje i gašenje svjetla - ova se metoda najčešće koristi na velikim okupljanjima, kada se želi pridobiti pozornost više ljudi. Gluhe osobe osjete vibracije na podu i uvijek se okreću prema izvoru.

Zanimljive činjenice o kulturi gluhih

- **CODA** - Ovo je akronim za dijete gluhih odraslih osoba. Predstavlja sve čujuće osobe s gluhom majkom ili ocem, ili čak oboje! CODA su obično dio zajednice gluhih. Iako su ljudi koji čuju, oni utjelovljuju kulturu gluhih i najčešće su veliki aktivisti za pitanja gluhih.
- **ZNAKOVNA IMENA**- Znakovna imena daju se jer je brže koristiti jedan znak nego sricati puna imena abecedom. Imati znakovito ime važan je aspekt kulture gluhih i pomaže vam da se osjećate dijelom zajednice. Znakovna imena trebaju davati gluhe osobe i obično potječu od nečega što identificira osobu zbog izgleda, njenih hobija i interesa ili možda nečega što zvuči kao njihovo ime. Netko tko ima jako kovrčavu kosu mogao bi dobiti znakovno ime KOVRČAVA-KOSA. Važno je da znakovna imena budu puna poštovanja i da, ako nekome date znakovno ime, ta osoba bude zadovoljna onime što ste odabrali – pogotovo ako je znakovno ime vezano uz fizičke značajke ili navike.

Literatura

- Majetić, Klara. 2018. Uvod u hrvatski znakovni jezik. Diplomski rad. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
- Tarczay Uzun, Tajana. 2023. Znakuj i ti A1, udžbenik za učenje hrvatskoga znakovnog jezika. Hrvatski savez gluhoslijepih osoba Dodir. Zagreb.
- <https://www.handtalk.me/en/blog/deaf-culture/>
- <https://deafculturecentre.ca/what-is-deaf-culture/>

2022-1-IT02-KA220-ADU-000088507

talking hands

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Financirano od strane EU. Sadržaj izražen u prezentaciji isključivoje odgovornost Saveza Dodir i ni pod kojim se uvjetima ne može smatrati kao odraz stajališta EU.